

Heemkundekring Loon op 't Sandt

Jaarverslag 2013

Leden

- Per 31 december 2013 hebben we 204 leden en 36 gezinsleden.
- In 2013 betreurden we het overlijden van Olav Dierckxsens.
- We mochten negen nieuwe (gezins-)leden verwelkomen.
- Vier leden hebben om uiteenlopende redenen besloten het lidmaatschap te beëindigen.
- De bezorging van de uitnodigingen en de *Nieuwsflitsen* werd voor 39 leden verzorgd door het bezorgersteam. Voor elf leden maakten we gebruik van de post en het merendeel, 183 leden, kreeg de informatie per e-mail.

Bestuur

- Het bestuur kwam in dit jaar elf keer bijeen.

Vergaderingen

- Op 29 januari 2013 werd de Algemene Leden Vergadering gehouden. Voor Ineke Leijtens, Sjeff Essens en James Hannam eindigde officieel hun termijn als bestuurslid. Ineke Leijtens was niet herkiesbaar en zij is opgevolgd door Mia Janssen-van Hooren. Sjeff Essens en James Hannam hebben weer voor een nieuwe periode bijgetekend.
- Op 12 juni 2013 werd door het bestuur een extra ledenvergadering belegd om te besluiten of de kring wel of niet moest verhuizen naar een ruimte in het gebouw van de scouting aan de Klokkelaan. De uitslag om te verhuizen was positief. De geplande ledenvergadering in september is vervallen, omdat het druk was in verband met de verhuizing.

Secretariaat

Op het secretariaat zijn 260 poststukken ingekomen en behandeld. Er zijn 25 poststukken verzonden, zowel digitaal als fysiek.

Kleine exposities in de vitrinekastjes

- Ook gedurende het jaar 2013 waren er weer wisselende tentoonstellingen in de vitrinekastjes in de bibliotheek en in de wachtkamer van de huisartsen Kools en Van Liempt.
- In de wachtkamer werd het kastje gevuld met schoenmakersgereedschap en gedurende de zomermaanden met camera's en reisdocumentatie.
- In de bibliotheek werd het kastje in januari gevuld met als thema carnaval. Verschillende affiches, kletsblaaijes en reclame uit de jaren zestig en zeventig waren tentoongesteld. Na carnaval prijken vele snoep- en koektrommels van onder andere De Gruijter en Tjoklat in de vitrinekast. In april werd de kast gevuld met gebeden- en gedenkboekjes. Deze maakten half mei plaats voor schoolspulletjes, waaronder twee leesplankjes van de uitgeverij Zwijzen en Wolters-Noordhoff. Tijdens de vakantieperiode werd het kastje aangepast met onder andere klederdrachtpoppen. Eind augustus was het thema handwerkjes uit grootmoeders tijd.
- Dit was voor Tiny van Iersel de laatste keer dat zij de vitrinekastjes vulde. Na zeven jaar deze activiteit te hebben uitgevoerd besloot zij om dit werk aan een ander over te laten.

Dienstverlening

- Claudia Venix zou graag meer te weten willen komen over het vaert huisje 336 in de jaren 1662-1700 en over Ferdinandus (Nautis, Nautes) Venix (Vennix, Vennings, Phenix, Phoenix) Willemszn en Willem Janszn. Hij had mogelijk ook een akkerland gelegen op de Horst. Aanslag over huizen, grond en tienden 1662: Efteling, Roestelberg, Vaart, Nieuwe Molenstraat en de Nieuwe Moerstraat. Een deel van deze vraag is beantwoord door Jan van Hoof; voor een ander deel van de vraag hebben we doorverwezen naar heemkundekring De Ketsheuvel.
- Bert Kalter vroeg of de heemkundekring weet of er aan het eind van de oorlog gedurende korte tijd een vliegveld is geweest bij De Heibloem. Doorverwezen naar Frans van Venrooij.
- Rinus-Jan van Doorn vroeg waarom het gebied bij de Kruizemuntlaan in Loon op Zand de Mussenhoek wordt genoemd. Deze vraag is beantwoord door Laurant Toorians.

Bidprentjes

- Het invoeren van de bidprentjes ging ook in 2013 nog steeds door. Tot op heden zijn er ongeveer 28.000 ingevoerd.
- Wel was de aanvoer minder dan in voorgaande jaren. Daarom doet Michel van Iersel een beroep op de leden om ook eens bij hun familie of bekenden naar bidprentjes te vragen. Hij is ervan overtuigd dat veel mensen nog prentjes hebben waar ze uiteindelijk niet veel mee doen.
- Van de opgeslagen bidprentjes zijn ongeveer 600 gezinskaarten gemaakt die, wanneer ze aan elkaar gekoppeld worden, leuke stambomen laten zien.
- Van de ingevoerde prentjes waarvan de overledenen een Loonse achtergrond hebben zijn door Jack Coomans scans gemaakt. Bij het schrijven van dit jaarverslag melden wij dat er 790 bidprentjes zijn gescand. De verwachting is dat het scannen in het najaar van 2014 zal zijn afgerond.

Werkgroep Fotoarchief

- De werkgroep heeft alle ontwikkelingen van panden in Loon op Zand bijgehouden en gefotografeerd. Alle afgedrukte foto's zijn gescand en in de betreffende mappen op volgorde ingevoegd. Hiermee is het scannen van foto's voorlopig gereed.
- In het nieuwe jaar kan het archief van Jan Hamers worden opgepakt en hieruit kunnen we alle foto's digitaliseren.
- Een groot aantal digitale mappen/foto's werden van een nieuwe codering voorzien conform de codering die de archiefgroep gebruikt.
- Wederom is de werkgroep verdergegaan met het beschrijven van foto's waarvan nog niet bekend is wie erop staan.
- Voor De Venloene heeft de werkgroep een diapresentatie in elkaar gezet met als thema: Een reis door Loon op Zand.
- De groep is met een flink aantal foto's op pad geweest naar mensen thuis om namen van personen te registreren.
- Bijna alle museale bezittingen van onze kring zijn gefotografeerd.
- Het bewerken van foto's werd door Kees Stadhouders veelal in de avonden thuis gedaan.
- De werkgroep is vanaf het najaar wekelijks bij elkaar gekomen om de opgelopen achterstand ten gevolge van de verhuizing weg te werken. Dit blijft men doen tot het voorjaar van 2014.
- Voor de presentatie van *Straet & Vaert* is een exclusieve collectie foto's bewerkt en afgedrukt, die met hulp van enkele andere leden op de presentatieborden is geplakt.
- Aan bovenstaande activiteiten hebben deelgenomen: Emile van Beers, Jack Coomans, Jan Govers, Annie Hamers, Mia Janssen-van Hooren. Mari Kokx, Ineke Leijtsens, Tiny Musters-van Loon, Ad Schellen en Kees Stadhouders.

Werkgroep Archief en Documentatie

- De werkgroep Archief en Documentatie is in het afgelopen jaar verdergegaan met de verwerking van het uitvoerige archief van wijlen Jan Hamers. In principe zal dit archief als zelfstandige eenheid bewaard blijven en het heeft inmiddels een eigen plaats in De Kletterenhoef gekregen. Het wordt zeer gedetailleerd geïnventariseerd, zodat onderzoekers via het digitaal verwijssysteem van onze heemkundekring toegang kunnen krijgen tot de diverse onderdelen ervan. Het opbergen van de archiefstukken gaf wel problemen, omdat veel mappen versleten waren. De inhoud daarvan wordt opgeborgen in platte kisten, die door Guido van Gorp met zorg zijn gemaakt. Van de mappen die op inhoud zijn geïnventariseerd worden aparte lijsten van de foto's gemaakt, zodat de fotowerkgroep deze gemakkelijk kan terugvinden.
- De verwerking van het archief van Begraffenisvereniging St. Willibrordus is inmiddels afgerond. Het archief is op de zolder van De Kletterenhoef geplaatst en er rust een embargo op tot het jaar 2036.
- Het digitale tijdschriftenarchief dat in 2012 is begonnen en waarvan in het vorige jaarverslag melding werd gemaakt, is nog niet verder ontwikkeld, omdat er nog geen ter zake deskundige medewerker kon worden aangetrokken. Wel zijn inmiddels de jaarboeken van onze heemkundekring, die door Sjef de Wijs zijn gedigitaliseerd, in dit digitale archief opgenomen.
- De inhoud van *Rond de Toren*, jaargang 2013, is gedetailleerd verwerkt in het digitale verwijssysteem, zoals we dat gewend zijn. Het is immers een belangrijke bron van informatie voor de geschiedenis van ons kerkdorp. Ook zijn er weer talrijke krantenknipsels verwerkt (dit is op onderwerp gerangschikt) in het Documentatiearchief.
- We zijn ook begonnen met het doorlezen van de vele tijdschriften die onze kring rijk is. Artikelen die rechtstreeks met ons werkgebied te maken hebben, zijn apart in het Documentenarchief vermeld, eveneens op onderwerp gerangschikt. Ook hiervoor zoeken we nog een medewerker.
- Deze werkgroep houdt ook de museumcollectie bij.

Werkgroep Genealogie

- Na wat voorbereiding in januari zijn we in de maand maart van start gegaan met een beginnerscursus genealogie. Tot in mei hebben enthousiaste cursisten inzicht gekregen in de beginselen van de genealogie. Gewapend met een aantal namen uit de eigen familiehistorie hebben de cursisten vervolgens een start gemaakt met het invoeren van die gegevens in Haza Data. Later, als hier meer ervaring mee is opgedaan en er meer gegevens zijn vastgelegd, kunnen de 'losse' gegevens worden gekoppeld en is het de bedoeling om, weer later, de verschillende stambomen aan elkaar te koppelen. Mogelijk komen ook hier verrassende zaken uit.

- Haza Data is een programma dat speciaal is aangeschaft om gegevens van velerlei aard vast te leggen en die vervolgens te koppelen aan personen die ook daarin zijn vastgelegd. We denken daarbij onder andere aan gegevens als personen, geboortekaartjes, bidprentjes, artikelen (archief), gebouwen (ook monumenten) en foto's (huwelijk, portretten, gezin, familie, groepen, feesten, gebouwen, straten etc.).
- Behalve de cursisten, zullen ook de diverse werkgroepen gebruik gaan maken van de mogelijkheden om stukjes informatie aan elkaar te koppelen. Ook in 2014 zullen we de cursus gaan geven.

Overige werkgroepen

- Door de vele werkzaamheden die onze verhuizing naar De Kletterenhoef met zich meebracht, zijn de werkgroepen 'Oude panden beschrijven' en 'Onderwijs en Educatie' weinig actief geweest. Zij worden in 2014 weer geactiveerd.

Jaarboek 2013

- Het 33ste jaarboek *Straet & Vaert* verscheen op 9 november in een oplage van 475 exemplaren. Het telt 158 pagina's en bevat acht artikelen, geschreven door de auteurs Ellie van den Broek, Ad Engel, Joke van Gils, Jan van Iersel, Tiny van Iersel- Brouwers, Laurant Toorians, Jan Vera en Sjef de Wijs.
- Wederom is het boek gedrukt door drukkerij DekoVerdivas B.V. te Tilburg, die ook de kaft verzorgde.
- De eindredactie lag in handen van Erik Gelevert en Marja van Trier tekende voor de vormgeving.
- Onder grote belangstelling werd het boek gepresenteerd tijdens een bijeenkomst in het Kioskcafé op zaterdag 9 november. Na een welkomstwoord van de voorzitter bedankte ook Jan Vera iedereen die zijn of haar medewerking heeft gegeven aan het tot stand komen van het vierde artikel over de Loonse looiers (Iederfabriek Verschuren).
- In de bovenzaal van het café was een fototentoonstelling ingericht van foto's van de voormalige R.K. Meisjesschool Sint-Gerlachus aan de Van Rijkevorselstraat en foto's van de gouden bruiloften in de Van Salm-Salmstraat, waarover een artikel is verschenen in dit jaarboek.

Historische dorpswandelingen

- Als nieuwe activiteit hebben we in de maanden juni, juli en augustus een drietal historische dorpswandelingen georganiseerd onder de bezielende leiding van Jan Vera (juli, augustus) en Erik Gelevert (juni). Hierbij was inbegrepen een beklimming van de 57 meter hoge kerktoren van Sint-Jans Onthoofding en een bezoek aan het oorlogsmuseum 'De Jaren 1940-1945 / De Jaren Nederlands-Indië' van Frans en Alexander van Venrooij.
- Zeker de wandeling in augustus met 39 deelnemers was een groot succes. In totaal hebben 120 personen de wandeling gemaakt. Het succes is te danken aan de brede publiciteit. De deelnemers in juni waren hoofdzakelijk leden van de kring. Na het verschijnen van de eerste evenementenkalender van de VVV en een vermelding in de zomerspecial van het *Brabants Dagblad* stroomden de aanmeldingen binnen. Ook een interview op Omroep Brabant heeft het geheel positief ondersteund en heeft ook enkele nieuwe leden opgeleverd.
- Veel belangstelling was er voor het beklimmen van de kerktoren en de uitleg over de geschiedenis ervan. Jammer dat wij bij de laatste wandeling een aantal belangstellenden voor deze beklimming moesten teleurstellen, maar de veiligheid staat voorop. Jan Vera werd in zijn wandelingen ondersteund door Erik Gelevert (juli) en Sjef de Wijs. Ad Vermeer en James Hannam hebben voor de veiligheid van de deelnemers gezorgd.
- De samenwerking met Frans en Alexander van Venrooij heeft mede bijgedragen aan het succes. Deze activiteit wordt in 2014 voortgezet.

Website

- Alle nieuwtjes over de heemkundekring en onze activiteiten zijn nu te vinden op de startpagina. Afgaande op de bezoekersaantallen heeft deze een zekere mate van populariteit. Waar mogelijk kan men doorklikken naar het betreffende artikel dat elders op de website staat.
- Aan de exposities in de bibliotheek en in de huisartspraktijk van dokter Kools besteden we op een speciaal daarvoor ingerichte pagina steeds de nodige aandacht. Daarop vindt men de meest recente informatie over het thema en de tentoongestelde voorwerpen.
- De activiteitenagenda actualiseren we regelmatig, zodat alle leden steeds op de hoogte zijn van de locatie en het tijdstip van de geplande activiteiten.
- Het museum 'De Jaren 1940-1945 / De Jaren Nederlands-Indië' in ons dorp werkt samen met onze kring. Een deel van onze website is ingericht om het museum onder de aandacht te brengen en waar nodig nieuws over het museum te tonen.
- Op de website is een pagina gewijd aan de laatst verschenen uitgave van het jaarboek *Straet en Vaert* (2013).
- Er is een uitgebreide fotoreportage op de website gezet over de verhuizing van ruimte De Refter in multifunctioneel centrum De Wetering naar ruimte De Kletterenhoef in het Scoutinggebouw.
- We hebben ook steeds vernieuwingen aangebracht om de website een meer eigentijds uiterlijk te geven. De startpagina met de nieuwsberichten is daar een voorbeeld van. Daarbij hoort ook een onderzoek dat we in september uitvoerden naar het al dan niet behouden van de eikenboom aan de Ambrosiusstraat.
- Momenteel zijn we bezig de website nog verder te verjongen door over te gaan op andere technieken. Hierover krijgt u later meer te horen.

Lezingen

- 13 maart werd een lezing verzorgd door Henk Peters, duingids bij Natuurmonumenten. Het onderwerp was: Oorlogsmonumenten in de Loonse en Drunense Duinen.
- 24 april was er een lezing door dr. C.A.J. Rops met als thema: Turf, het bruine goud van Brabant.
- 16 mei was er een foto/diapresentatie in zorgcentrum De Venloene, verzorgd door leden van de fotowerkgroep van onze kring met als onderwerp: Een reis door Loon op Zand.
- 9 oktober heeft Peter Verhagen een lezing gehouden over de restauratie van de Binnendieze in 's-Hertogenbosch.
- 21 november verzorgde Lauran Toorians in ServiceResidentie Molenwijck een lezing over het kasteel van Loon op Zand.

Schenkeningen

- Ook dit jaar mocht de heemkundekring weer vele schenkingen in ontvangst nemen: vele bidprentjes, foto's, boeken, een familiearchief, kadasterkaarten, feestboekjes en fotoborden met staanders. Alle schenkers hartelijk bedankt.

Open Monumentendag

- Wegens een uitvaart was er geen mogelijkheid de kerk te bezichtigen op Open Monumentendag, zaterdag 14 september.

Dag van Loon

- Op 15 september was het Dag van Loon en ook de kerk was opengesteld.
- De heemkundekring had een stand waar jaarboeken en prenten te koop waren. Sjeff Essens, Annie Hamers en Michel van Iersel probeerden bezoekers te interesseren voor het lidmaatschap en lieten zien wat de heemkundekring zoal doet.
- In de kerk waren kazuifels tentoongesteld. Ook lagen er fotoboeken van Jan Hamers over het kerkgebouw en albums met bidprentjes. Tiny van Iersel en Sjeff de Wijs gaven uitleg aan bezoekers met vragen.
- De kerktoren kon men beklimmen onder leiding van Erik Gelevert en Ad Vermeer. De belangstelling hiervoor was net als andere jaren erg groot.
- Corrie Vroombout speelde op het orgel.

Huisvesting en verhuizing

- Na jaren van zoeken naar een geschikte locatie voor de heemkundekring diende zich een ruimte aan in het gebouw van de scouting aan de Klokkelaan.
- Op 12 juni werd er een extra ledenvergadering gehouden in het scoutinggebouw. De voorzitter gaf aan dat om redenen van onveiligheid en slechte bereikbaarheid van De Refter al jaren naar een andere werkruimte was gezocht. Vele panden passeerden de revue. Uiteindelijk bleek er een ruimte vrij te zijn in het gebouw van de scouting.
- Enkele leden gaven aan dat het gebouw van de scouting wel wat afgelegen is en dat in de winter de weg glad kan zijn. Maar men was zeer positief over deze ruimte op de begane grond. Bij de stemming waren 37 leden voor en twee tegen de verhuizing.
- De voorzitter heeft een draaiboek voor de verhuizing gemaakt. Eind augustus en begin september is door leden veel inpakwerk verricht.
- Zeven september was de belangrijke dag. De Scouting Pastoor Simonsgroep stond klaar om ons al het zware werk uit handen te nemen.
- Door een flink aantal leden is het verkregen meubilair van Wim van Klaveren uit de opslag gehaald en geïnstalleerd.
- In de weken daarna is alles ingeruimd en kon De Refter leeg worden opgeleverd.
- Het bestuur heeft als dank aan alle vrijwilligers die zich voor de verhuizing hebben ingespannen, een borrelavondje georganiseerd.

Nieuwsflitsen

- Onze nieuwsbrief beleefde in 2013 alweer zijn zesde jaargang.
- Hij verscheen om de twee maanden, met een extra editie in oktober, dus in totaal zeven keer.
- De normale editie bestaat uit vier à vijf pagina's.
- Er is een tijdje geëxperimenteerd met de opzet, bijvoorbeeld om de laatste pagina te voorzien van mededelingen die alleen voor de eigen leden zijn bestemd, zoals de vermelding van welke personen allerlei schenkingen afkomstig zijn. Het bestuur wil echter zorgvuldig omgaan met privacygevoelige informatie, want de *Nieuwsflitsen* komen ook bij niet-leden terecht. Deze pagina is daarom inmiddels verdwenen en we denken nog na over de vraag hoe de schenkingen voortaan in de *Nieuwsflitsen* moeten worden vermeld. Niet iedereen stelt er prijs op dat zijn/haar naam wordt vermeld, terwijl anderen dat nu juist wel fijn vinden.
- De *Nieuwsflitsen* werden door redacteur Jan van Hoof vormgegeven met behulp van het opmaakprogramma Indesign, dat eigendom is van het dorpsblad *Rond de Toren* en dat hij hiervoor mag gebruiken.

- Bestuurslid Sjef Essens is de vaste corrector van de nieuwsbrief en draagt zorg voor de verspreiding, in papieren vorm en digitaal.
- Ook zorgt hij ervoor dat de *Nieuwsflitsen* mettertijd in het archief van de website worden opgenomen.

Externe contacten

- De heemkundekring is twee keer aanwezig geweest bij de regiovergaderingen van Brabants Heem en twee keer bij de vergaderingen van de Raad Van Aangeslotenen van Brabants Heem.
- Op 15 juni heeft de heemkundekring Op 't Goede Spoor uit Waspik een wandeling verzorgd voor onze leden. Deze wandeling is voorafgegaan door een uitvoerige uitleg over de geschiedenis van Waspik en de gelijkenis met het dorp Loon op Zand.
- Op 21 september werd een tegenbezoek aan Loon op Zand gebracht. Jan Vera wandelde met 39 deelnemers rond in ons kerkdorp en hierna volgde een bezoek aan het Oorlogsmuseum 'De Jaren 1940-1945 / De Jaren Nederlands-Indië'.
- Op 23 december waren wij uitgenodigd om naar een informatiebijeenkomst te komen over de ontstane situatie met betrekking tot het beheer van de multifunctionele centra De Werft en De Wetering. Omdat de heemkundekring geen gebruiker meer is van De Wetering, hebben wij de presentatie aangehoord en voor kennisgeving aangenomen.
- In november heeft de voorzitter deelgenomen aan een denktank voor de structuurvisie Loon op Zand 2030. Wij waren wat teleurgesteld dat er niets is opgenomen over cultuur en hebben dit in een later stadium aan de projectgroep medegedeeld. Vervolgbijeenkomsten moeten nog worden gepland.
- Op 30 december hebben Jan van Hoof en André van Rijswoud een gesprek gehad met de gemeente over het opstellen van een beleidsnota archeologie/cultuurhistorie. Jan van Hoof heeft een aantal onderwerpen aangedragen die onzes inziens in een dergelijke nota thuishoren. Het bestuur is blij dat er nu ruimte wordt gemaakt om een cultuurhistorisch en archeologisch beleidsplan te realiseren.
- Tegen het voorstel om de omstreden eik aan de Ambrosiusweg te kappen is bezwaar aangetekend bij alle politieke partijen. De gemeenteraad is gevraagd om zijn groenbeleid strikt uit te voeren en hier niet van af te wijken. Een andere zienswijze mag nu geen reden zijn om de boom zonder meer te kappen als deze als waardevol is aangemerkt.

Excursie

Op zaterdag 12 oktober reden ongeveer twintig leden van onze heemkundekring naar Boxtel voor de jaarlijkse excursie, ditmaal naar het Oertijdmuseum 'De Groene Poort'. Het was een interessante middag, waarin wij veel te weten kwamen over de prehistorische dieren die in onze streken leefden vanaf 70 miljoen jaren geleden: een enorme tijdsperiode, vergeleken met de leeftijd van een individuele mens. Die dieren - vaak met enorme afmetingen - zijn al lang uitgestorven en zijn gereconstrueerd aan de hand van fossielen die op een aantal locaties zijn teruggevonden.

Na de koffie met appeltaart werd onder leiding van een medewerker van het museum een rondgang gemaakt langs de enorme collectie van prehistorische vondsten en reconstructies die het museum rijk is.

Na deze rondleiding gingen velen op eigen gelegenheid sommige onderdelen nader bekijken en daarbij werd ook de tuin rond het museum niet vergeten, waar talrijke bomen en planten te zien zijn, allemaal voorzien van duidelijke opschriften. We zagen daar onder andere: de pindakaasstruik, de augurkenboom, de kiespijnboom, de zakdoekjesstruik en de benzineboom. Natuurlijk werden daarbij onderling de nodige grappen gemaakt, zodat de excursie niet alleen zeer leerzaam was, maar ook gezellig, waaraan ook het herfstzonnetje meewerkte.

Rond vijf uur werd de thuisreis aanvaard, nadat organisator Ad Vermeer door een aantal deelnemers was bedankt voor de geslaagde middag.

Vrijwilligers

Tot slot een woord van dank aan alle vrijwilligers die zich in 2013 hebben ingezet voor de heemkundekring.